

Wiesław PIĘTA*
<https://orcid.org/0000-0001-6746-5310>

Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)

Jak cytować [how to cite]: Pięta W., *Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2020, t. 3, nr 1, s. 99–118.

Table tennis in the Archives of the Institute of National Remembrance (University World Championship)

Abstract

Table tennis in the academic community in Poland has over ninety years of history. Polish university students have been participating in international sports competitions for five decades. Andrzej Grubba and Leszek Kucharski, world and European championship medal winners and Olympians, started their international sports careers in the colours of the Students' Sports Association. Poland has organized two university world championships. The Gdańsk academic world championships in 1984 were held under operational surveillance of the Provincial Office of Internal Affairs.

Keywords: history of physical culture, university sport, table tennis.

Streszczenie

Tenis stołowy w środowisku akademickim w Polsce ma ponad dziewięćdziesięcioletnią historię. Polscy studenci uczestniczą w międzynarodowym współzawodnictwie sportowym od pięciu dekad. Swoje światowe kariery sportowe w barwach Akademickiego Związku Sportowego rozpoczęli Andrzej Grubba i Leszek Kucharski, późniejsi medaliści mistrzostw świata i Europy, olimpijczycy. Polska organizowała dwukrotnie akademickie mistrzostwa świata. Gdańskie akademickie mistrzostwa świata w 1984 r. były zabezpieczone operacyjnie przez tamtejszy Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych.

Słowa kluczowe: historia kultury fizycznej, sport akademicki, tenis stołowy.

* dr, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie; e-mail: wieslawpieta@wp.pl

Wstęp

W krajach socjalistycznych sport – podobnie jak inne dziedziny życia społecznego – był pod kontrolą władz państwowych oraz Służby Bezpieczeństwa (SB). Tenis stołowy jest sportem globalnym, uprawianym przez wszystkie kategorie wiekowe rekreacyjnie i wyczynowo na wszystkich kontynentach. Studenci uczestniczą we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez uczelnie (Kluby Uczelniane AZS), krajowe organizacje sportu akademickiego (Zarząd Główny AZS), kontynentalne stowarzyszenia sportu akademickiego (np. w Europie – EUSA) i światową federację sportu akademickiego (FISU).

W uczelnianych świetlicach w Polsce pierwsze stoły pingpongowe pojawiły się w końcu lat dwudziestych ubiegłego wieku¹. W ogólnopolskim współzawodnictwie sportowym studenci uczestniczą od trzeciej dekady XX wieku. Oficjalnie w Akademickich Mistrzostwach Polski tenis stołowy zadebiutował w 1952 r. (Lublin). Długoletnie doświadczenia zawodnicze, szkoleniowe i organizacyjne autora w Akademickich Mistrzostwa Polski, Europy (AME) i świata (AMŚ) oraz Mistrzostw Polski AZS i Uniwersjad uzasadniają wybór tematu tego opracowania.

Zakres chronologiczny prezentowanego artykułu obejmuje lata 1973–2006, ze szczególnym uwzględnieniem 1984 r. Cezurę początkową stanowi rok 1973 tj. moment zorganizowania międzynarodowego akademickiego turnieju tenisa stołowego dla studentów Europy i Azji, końcową – ostatnią edycję Akademickich Mistrzostw Świata (AMŚ) w Mariborze (2006). W Polsce dwukrotnie zorganizowano AMŚ w 1984 i w 2000 r.

Celem pracy jest próba oceny działań SB, które rzutowały na zabezpieczenie organizacji akademickich mistrzostw świata. Podstawową metodą badawczą wykorzystaną przy opracowywaniu tego artykułu była analiza źródeł historycznych. W pracy zastosowano też metodę syntetyczną, indukcyjną i dedukcyjną.

Probleмами badawczymi były dwa pytania: W jakim stopniu akademickie mistrzostwa świata miały wpływ na rozwój tenisa stołowego w Polsce? Jaką rolę odegrała Służba Bezpieczeństwa przy zabezpieczeniu operacyjnym AMŚ w tenisie stołowym w Gdańsku?

1. Stan badań

Kwerendę archiwalną prowadzę od wielu lat. Dotyczy ona głównie historii tenisa stołowego i sportu akademickiego. Znaczące fakty poszerzające tę problematykę zawarłem w monografii *Z dziejów sportu akademickiego – tenis stołowy (1928–2008)*, Łódź 2010, a także w artykule *The state of the research into polish*

¹ W. Pięta, *Z dziejów Akademickiego Związku Sportowego – tenis stołowy (1928–2008)*, Łódź 2010, s. 11.

table tennis in the 20th century [w:] L. Nowak, R. Urban: *Physical Culture in Poland between 1945–2009*, volume 9, Gorzów Wlkp. 2010, p. 155–165. Cenne materiały źródłowe znajdują się w publikacji autorstwa Haliny Hanusz i Bartłomieja Korpaka *100 lat Akademickiego Związku Sportowego*, Warszawa 2014 oraz H. Hanusz *Akademicki Związek Sportowy*, t. 2., Poznań 2014. Podczas badania dokumentów znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (2017) dotarłem do nowych źródeł dotyczących tenisa stołowego – o kryptonimie „Ping-Pong”. Odnotowano też akta dwóch tajnych współpracowników wywodzących się ze środowiska pingpongowego: „Bosmana” i „Radka”. Służba Bezpieczeństwa podjęła też rozmowy w celu nakłonienia do współpracy czterech pingpongistów zamieszkałych w Rybniku, Szczecinie, Łodzi i Wrocławiu, nie uzyskała jednak ich zgody. Dostępne źródła uzupełniłem relacjami ustnymi, czasopismami oraz notatkami własnymi z mistrzostw.

2. Historia akademickich mistrzostw świata w tenisie stołowym

Podczas posiedzenia Międzynarodowego Akademickiego Kongresu Sportowego w Paryżu (maj 1923 r.) postanowiono, że w latach poprzedzających igrzyska olimpijskie będą organizowane igrzyska akademickie². Pierwsze akademickie zawody międzynarodowe odbyły się tylko w dwóch dyscyplinach sportowych: w lekkoatletyce i w sportach wodnych. Akademickie Mistrzostwa Świata (AMŚ) rozegrano już w 1924 r. Niespełna 50 lat później do współzawodnictwa w ramach sportu studenckiego wprowadzono tenis stołowy.

Premiera tej dyscypliny sportu miała miejsce podczas Akademickiego Międzynarodowego Turnieju w Bukareszcie (Rumunia – 1971 r.)³. Zawody rozegrano z udziałem 14 państw, w tym bardzo mocnych sportowo reprezentacji Związku Radzieckiego, Węgier, Niemiec, Czechosłowacji, Korei Południowej i Rumunii⁴. Zainteresowanie tym turniejem przekonało gremium FISU do organizacji AMŚ właśnie w tenisie stołowym. Po dwuletnich staraniach ówczesnego działacza akademickiego i jednocześnie sekretarza generalnego Deutscher Tischtennis-Bund (Niemieckiego Związku Tenisa Stołowego) – Norberta Wolfa, przeprowadzono w Hanowerze (NRF) Akademickie Mistrzostwa Świata.

2.1. 1973 (20–25.02) Hanower (NRF)

Polskę reprezentowali studenci z pierwszoligowym stażem. W pierwszej wersji do AMŚ zgłoszono czterech studentów, którym organizator nadał już nu-

² W. Szkiela, B. Tuszyński, Z. Weiss, *Pół wieku Akademickiego Związku Sportowego*, Warszawa 1962, s. 43.

³ Zbiory Wiesława Pięty. Programe Erste Tischtennis Weltmeisterschaft der Studenten, 20 bis 25 Februar 1973, FISU, ADH 1973, s. 37.

⁴ „Deutsche Tisch Tennis Sport” (DTTS), 8.03.1971 r.

mery startowe (62, 63, 64, 65). Byli to: Jerzy Ciołkosz (Politechnika Wroclawska), Marek Skibiński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), Henryk Śpiewok (filia Politechniki Śląskiej w Rybniku) i Zbigniew Wroniecki (Uniwersytet Warszawski). Ostatecznie paszporty wydano jedynie Markowi Skibińskiemu i Jerzemu Ciołkoszowi, którzy zagraли tylko w turnieju indywidualnym. Trenerem polskiego zespołu był Kornel Kubaczka (szkoleniowiec AZS Gliwice). W zawodach startowało 21 państw: Kambodża, Wietnam, Tunezja, USA, Kanada, Izrael i 15 państw europejskich. W tych mistrzostwach dominowali reprezentanci ZSRR, Jugosławii, Czechosłowacji i gospodarzy⁵. Patronat honorowy nad AMŚ objął Hans Dietrich Genscher – minister spraw zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec. Udział reprezentacji Polski miał charakter symboliczny.

2.2. 1976 (1–8.05) Hajfa (Izrael)

Polska nie utrzymywała kontaktów sportowych z Izraelem, co było równoznaczne z absencją studentów w tych mistrzostwach⁶. W AMŚ o miano najlepszej drużyny rywalizowało siedem drużyn żeńskich (panie grały systemem daviscupowym) i trzynaście męskich (obowiązywał system trzech na trzech). Jedynym przedstawicielem Azji była Tajlandia⁷. W Izraelu dominowali studenci z Jugosławii, Austrii i RFN.

2.3. 1980 (2–7.09) Middlesbrough (Wielka Brytania)

Pomimo problemów ze środkami dewizowym, tym razem Zarząd Główny AZS – wspólnie GKKFiS – podjął decyzję o wysłaniu ekipy na zawody. Wcześniej L.Kucharski został indywidualnym mistrzem Europy juniorów (1977), a AZS WSWF Gdańsk po raz drugi wywalczył tytuł drużynowego mistrza Polski. A. Grubba i L. Kucharski byli już indywidualnymi mistrzami Polski i liczyli się sportowo w Europie. Do Anglii udała się pełna reprezentacja Polski, składająca

⁵ Relacja ustna J. Ciołkosza z dnia 17.09.2008r. Zbiory Norberta Wolfa (ksero z prywatnego archiwum otrzymane z grudnia 2008 r). Bulletin FISU z 1973 r. First Word University Table Tennis Championship February 20 to 25, 1973.

⁶ Zbiory Norberta Wolfa (Niemcy), długoletniego przedstawiciela ITTF m.in. na Akademickich Mistrzostwach Świata w latach od 1973 do 1998r. (wyniki mistrzostw). Stosunki polsko-izraelskie po II wojnie światowej układały się poprawnie. Podczas głosowania w ONZ 29 listopada 1947 r. Polska poparła koncepcję podziału terytorium mandatowego na część żydowską i arabską, zaś po proklamowaniu niepodległości Izraela w maju 1948 roku była jednym z pierwszych krajów, które uznały nowe państwo i nawiązały z nim stosunki dyplomatyczne. Pierwsza izraelska misja dyplomatyczna trafiła do Polski 29 września 1948 roku. Po dwudziestu latach sytuacja polityczna uległa pogorszeniu, czego wyrazem były wydarzenia z czerwca 1967 roku. W reakcji na wybuch wojny sześciodniowej Polska zerwała stosunki dyplomatyczne z Izraelem na ponad dwadzieścia lat.

⁷ Zbiory Norberta Wolfa (Niemcy).

się ze studentek i studentów. Kadre tworzyli wtedy: Ewa Poźniak (AWF Warszawa), Danuta Ochędzan (Politechnika Śląska), Andrzej Grubba (WSWF Gdańsk), Leszek Kucharski (WSWF Gdańsk), Andrzej Jakubowicz (WSWF Gdańsk). Trenerem kadry był Adam Giersz. Polacy zdobyli sześć medali, co było momentem przełomowym w historii tej gry w Polsce. W mistrzostwach wystartowali pingpongiści z siedemnastu państw, a dominowali studenci z Węgier, Polski i Korei Płd. Wszystkie wymienione drużyny zdobyły po 6 medali. W czasie konferencji technicznej delegat FISU wyraził zgodę na zestawienie uczestników w pary międzynarodowe w grach podwójnych i mieszanych. W nieoficjalnej punktacji zwyciężyli Polacy⁸. Drużynowo E. Poźniak i D. Ochędzan wywalczyły medal brązowy, a A. Grubba, L. Kucharski, A. Jakubowicz – złoty, indywidualnie trzecia była E. Poźniak, a A. Grubba pierwszy. W grze podwójnej złoty medal zdobyli A. Grubba i A. Jakubowicz. W grze mieszanej na najniższym podium stanęli E. Poźniak i A. Grubba. Udział polskiej ekipy stał się okazją gry z zawodnikami prezentujący odmienny styl gry (piórkowy). Uzupełnieniem programu sportowego była wizyta na stadionie piłkarskim podczas meczu First Division (poprzedniczki Premier League) Middlesbrough FC – Nottingham Forest FC⁹.

2.4. 1982 (17–19.12) Fortaleza (Brazylia)

W mistrzostwach wystartowało tylko osiem ekip męskich (21 zawodników) i sześć kobiecych (28 zawodniczek). Polska nie uczestniczyła w tych zawodach z powodu udziału A. Grubby i L. Kucharskiego (w tym samym terminie) w meczu o mistrzostwo superligi europejskiej ze Szwecją (na przełożenie meczu nie wyraziło zgody ETTU)¹⁰. Dla pozostałych drużyn europejskich główną przeszkodą okazały się niekorzystne połączenia lotnicze pomiędzy Europą a Brazylią, co za skutkowało małą liczbą startujących. Fortaleza jest miejscowością turystyczną, leżącą nad Oceanem Atlantyckim.

2.5. 1984 (2–9.09) Gdańsk (Polska)

Organizacji mistrzostw podjął się Gdańsk (kontrkandydatem do zorganizowania tego światowego wydarzenia była Politechnika Śląska, której rekomendacji udzieliły władze Polskiego Związku Tenisa Stołowego już w 1975 r.). W AMŚ zadebiutowali Chińczycy i od razu stali się głównymi kandydatami do złotych medali, co potwierdzili podczas gier. Polacy ukończyli zawody z czterema medalami. Wszystkie wywalczone medale przez Polskę były z udziałem A. Grubby¹¹. Polska zorganizowała mistrzostwa na bardzo dobrym poziomie or-

⁸ „Przegląd Sportowy” 1980, nr 180.

⁹ Relacja ustna Adama Giersza.

¹⁰ „Bulletin FISU” 1983 (maj). Relacja ustna Adama Giersza; relacja ustna Jerzego Dachowskiego, ówczesnego prezesa Polskiego Związku Tenisa Stołowego.

¹¹ „Przegląd Sportowy” 1984, nr 174, 175, 176, 177, 178; „Bulletin FISU” 1984 (grudzień).

ganizacyjnym (szerzej o tych mistrzostwach w drugim rozdziale). Dla trenerów z pionu AZS zorganizowano seminarium szkoleniowe.

Reprezentację Polski tworzyli: Katarzyna Calińska (AWF Warszawa), Alina Delik (AWF Gdańsk), Jolanta Woźniak (AWF Gdańsk), Jadwiga Krasoń (AWF Kraków), Ewa Bomba (WSP Kielce), Grażyna Stempi (WSP Kielce), Andrzej Grubba (AWF Gdańsk), Leszek Kucharski (AWF Gdańsk), Andrzej Jakubowicz (AWF Gdańsk), Tadeusz Klimkowski (AWF Gdańsk), Jarosław Łowicki (AWF Gdańsk), Krzysztof Piechaczek (AWF Katowice), Jarosław Maruszczak (AWF Gdańsk), Adam Dynowski (Uniwersytet Śląski). Trenerami byli: Adam Giersz, Władysław Bilski, Tadeusz Stachowiak. Współzawodnictwo drużynowe wygrali studenci z Chin, a Polska została wicemistrzem (A. Grubba, L. Kucharski, T. Klimkowski, A. Jakubowicz), wśród kobiet dominowała Korea Płd., a K. Calińska i J. Krasoń zostały sklasyfikowane na siódmej pozycji. W grach pojedynczych, podwójnych i mieszanych dominowali Chińczycy. Swoją drugi i trzeci medal (brązowy) A. Grubba zdobył w grze pojedynczej i podwójnej (z A. Jakubowiczem)¹². Korzyści szkoleniowe gry z Azjatami były ogromne (styl piórkowy, różnorodność stosowanych okładzin, odbiór, podanie) i skutkowały one w przyszłości wygranymi (m.in. puchar świata zdobyty przez A. Grubbę w Wuhan). Zdobyte międzynarodowe doświadczenie organizacyjne (wolontariusze, ceremoniał otwarcia i zamknięcia, przygotowanie hal sportowych, program kulturalny) procentowało w przy organizacji następnych AMŚ czy Uniwersjady zimowej.

2.6. 1987 (28.11–6.12) Sofia (Bułgaria)

W mistrzostwach wystąpiły dwadzieścia trzy państwa w tym 18 męskich i 15 kobiecych ekip. W grach indywidualnych uczestniczyło 84 zawodników i 56 zawodniczek. Sportowo dominowały kraje azjatyckie¹³. Reprezentacja Polski liczyła 12 osób, którą oparto na narodowej kadrze „B”: Bożena Szczęsna (WSP Częstochowa), Marlena Stachura (WSP Częstochowa), Dorota Bilaska (AWF Wrocław), Alicja Dawidek (AWF Kraków), Jarosław Łowicki (AWF Gdańsk), Mirosław Pierończyk (Politechnika Śląska) – AZS Gliwice, Andrzej Bukalski (AWF Wrocław), Zbigniew Stefański (AWF Gdańsk), trenerzy: Władysław Bilski, Zbigniew Liszewski. W składzie reprezentacji mieliśmy również krajowych sędziów z kwalifikacjami międzynarodowymi: Zbigniewa Pelca (Poznań) i Zbigniewa Adamczyka (Opole). Jedyny medal (brązowy) był dziełem pary M. Pierończyk, J. Łowicki. ZG AZS dowartościował tenis stołowy poprzez wysłanie bardzo licznej reprezentacji. Trenerzy wywodzili się z klubów AZS.

2.7. 1988

AMŚ nie odbyły się w planowanym terminie (1988). Jedną z przyczyn tego stanu było roczne opóźnienie organizacji poprzednich mistrzostw (spowodowane

¹² W. Pięta, *Z dziejów sportu akademickiego – tenis stołowy (1928–2008)*, Łódź 2010.

¹³ „Bulletin FISU” 1988 (lipiec).

brakiem wyłonienia gospodarza, a tym samym odstąpiono od cyklu dwuletniego). Z korespondencji listowej pomiędzy autorem a Norbertem Wolfem (przedstawicielem ITTF) nie wynikła żadna konkluzja¹⁴.

2.8. 1990 (3–8.09) Szekszard (Węgry)

Mistrzostwa te Polacy zakończyli bez medalu (jedynie do ćwierćfinału zakwalifikowała się para J. Pyrek, J. Kołodziejczyk)¹⁵. 173 uczestników z 23 państw rywalizowało o medale. Z niewiadomych przyczyn zabrakło Chińczyków. Silne zespoły (wynikające z rankingów światowych) zgłosiły Rumunki i Rosjanie. Liczną reprezentację tworzyli: Małgorzata Wójcik (UMCS Lublin), Iwona Kłodnicka (AWF Gdańsk), Alina Pindor (AWF Wrocław), Anna Szlubowska (WSP Częstochowa), Piotr Wieloch (WSP Częstochowa)¹⁶ – Jarosław Kołodziejczyk (AWF Gdańsk), Jarosław Pyrek (AWF Gdańsk), Marcin Kusiński (AWF Gdańsk), Michał Dziubański (AWF Gdańsk). Wysłani pingpongiści tworzyli zaplecze reprezentacyjne Polski. Dla M. Kusińskiego i M. Dziubańskiego – przyszłych medalistów mistrzów Europy seniorów – owocne okazały się gry z zawodnikami o różnych preferencjach stylowych. Trenerami wtedy byli Władysław Bilski i Zbigniew Stefański.

2.9. 1992 (14–20.09) Lyon (Francja)

Do Francji wysłano mocny zespół męski z szansami medalowymi. Na miejscu okazało się, że gospodarze i studenci Wspólnoty Państw Niezależnych (dawny ZSRR) byli poza konkurencją. Niezrozumiałą dla środowiska akademickiego decyzją ZG AZS była rezygnacja z udziału studentek w turnieju drużynowym¹⁷. Francja gościła tylko 16 państw. Skład reprezentacji Polski: Anna Januszyk (Uniwersytet Gdański), Elżbieta Kazberuk (AWF Wrocław), Michał Dziubański (AWF Gdańsk), Piotr Szafranek (AWF Gdańsk), Jarosław Kołodziejczyk (AWF Gdańsk). W składzie sześciuosobowej ekipy tylko dwóch pingpongistów reprezentowało barwy AZS. Trenerami wówczas byli Władysław Bilski i Wojciech Waldowski.

2.10. 1994 (5–11.09) Charleroi (Belgia)

Zarząd Główny AZS wspólnie z PZTS desygnował na mistrzostwa pierwszą reprezentację Polski, z wyłączeniem A. Grubby i L. Błaszczyka. Nie zawiedli oni

¹⁴ Informacja pisemna Norberta Wolfa z 22 grudnia 2008 r.

¹⁵ Relacja ustna trenera W. Bilskiego z dnia 14 października 2008 r.

¹⁶ Relacja ustna Piotra Wielocha, uczestnika tych mistrzostw, studenta Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie. Szkoleniowców i sędzię wybierano z pionu akademickiego.

¹⁷ XV Krajowy Zjazd Akademickiego Związku Sportowego. Materiały sprawozdawcze za lata 1992–1993, Warszawa 1993, s. 61. Wysłano tylko dwie zawodniczki, a przepisowo drużyna liczyła trzy osoby

oczekiwań, zdobywając trzy medale. Poziomem sportowym nie ustępowali zawodnikom azjatyckim. Dwa lata wcześniej P. Skierski wystąpił w turnieju indywidualnym igrzysk olimpijskich w Barcelonie. Złoty medal w grze podwójnej P. Skierski i T. Krzeszewski wygrali zdecydowanie. Pozostałe medale srebrne wywalczyli: drużyna (T. Krzeszewski, P. Skierski, M. Dziubański, P. Szafranek), a indywidualnie P. Skierski. W Belgii wystartowało siedemnaście zespołów kobiecych (9 z Europy) oraz dziewiętnaście męskich (11 z Europy). W turniejach indywidualnych grało 58 zawodniczek i 81 zawodników¹⁸. Polskę reprezentowali: Magdalena Staszak (WSP Częstochowa), Anna Bednarska (AWF Wrocław), Piotr Skierski (AWF Gdańsk), Tomasz Krzeszewski (AWF Gdańsk), Piotr Szafranek (AWF Gdańsk), Michał Dziubański (AWF Gdańsk). Pingpongiści trenowali w gdańskim stacjonarnym ośrodku szkoleniowym, a czas pomiędzy treningami wypełniali nauką w Akademii Wychowania Fizycznego w Gdańsku. Funkcje szkoleniowców pełnili ponownie Władysław Biłski i Wojciech Waldowski, a sędzią tych mistrzostw był m.in. Mirosław Seidel z Gdańska. Na państwach uczestniczących w AMŚ spoczywał obowiązek wysłania własnego sędziego.

2.11. 1996 (14–21.09) Geelong (Australia)

Mistrzostwa odbyły się w oddalonym od Melbourne o 22 km mieście Geelong liczącym 190 000 mieszkańców. O medale rywalizowało 46 mężczyzn i 38 kobiet z siedemnastu państw. Długość lotu oraz koszty transportu lotniczego miały wpływ na mniejszą liczbę uczestników. Skromna dwuosobowa ekipa z etatowymi reprezentantkami kraju wypadła średnio (w rankingu europejskim klasyfikowały się na 21 miejscu). Najmniej liczną drużynę stanowiła Rosja (1 osoba). Wyjazd reprezentantek Polski doszedł do skutku dzięki pomocy byłego zawodnika Stoczni Szczecin Rafała Pronobisa oraz samych zawodniczek, które zajęły się logistyką wyjazdu¹⁹. Do Geelong wyjechały: Anna Januszyk (Uniwersytet Gdański) i Agnieszka Gieraga (AWF Warszawa).

2.12. 1998 (7–13.09) Sofia (Bulgaria)

Udany występ zanotowali studenci. Polacy zdobyli cztery medale, w tym złoty, srebrny i dwa brązowe²⁰. Wystartowało 119 zawodników z piętnastu ekip żeńskich i dziewiętnastu męskich. Każdy akademicki związek miał swojego przedstawiciela ze środowiska sędziowskiego, Polskę reprezentował ponownie M. Seidel. Studentki przygotowywały się do mistrzostw w Centralnym Ośrodku Olimpijskim w Cetniewie (tygodniowe zgrupowanie), a studenci podczas zgrupowania kadry.

¹⁸ „Akademicki Przegląd Sportowy” 1994, nr 10, s. 8–10.

¹⁹ Relacja ustna Anny Januszyk. Wyniki tych mistrzostw pozyskano z „Bulletin FISU” 1997, nr 36, s. 56–57.

²⁰ Zbiory W. Pięty. Komunikat końcowy XII AMŚ.

Trenerzy: Wiesław Pięta (kobiety) i Władysław Bilski (mężczyźni) nominowali do gry: Paulinę Narkiewicz (WSP Częstochowa), Wiolettę Matus (AWF Kraków), Izabelę Frączak (Uniwersytet Łódź), Annę Bednarską (Papieski Fakultet Teologiczny we Wrocławiu), Annę Smykowską (WSP Częstochowa), Marcina Kusińskiego (AWF Gdańsk), Piotra Skierskiego (AWF Gdańsk), Piotra Szafranka (AWF Gdańsk) i Krzysztofa Kaczmarka (WSP Zielona Góra). Drużyna męska wywalczyła srebro (po porażce z Chinami w finale). Pozostałe medale zdobyli: w grze podwójnej P. Narkiewicz i W. Matus (brązowe), P. Skierski i M. Kusiński (złoty) oraz P. Szafranek z K. Kaczmarkiem (brązowy). Polscy studenci postawili się Chińczykom, medal zdobyty przez studentki okazał się znaczącym sukcesem. Ostatni medal na arenie międzynarodowej dla polskiego tenisa stołowego kobiety wywalczyły w grze podwójnej podczas Mistrzostw Europy (1980 r.).

2.13. 2000 (25–29.10) Szanghaj (Chiny)

Podczas tych mistrzostw testowano nowy przepis ITTF, który dotyczył zwiększenia średnicy piłeczki pingpongowej z 38 mm do 40 mm. O złote medale w przepelnionej sympatykami tej gry hali Uniwersytetu Szanghajskiego rywalizowały m.in. pierwsze reprezentacje Tajwanu i Chin (od 1949 roku istnieje konflikt pomiędzy tymi dwoma państwami). W akademickiej ekipie Chin wystąpili złoci medaliści igrzysk olimpijskich: Wang Ligin i Sun Jin²¹ (a tym samym imprezie nadano znaczący prestiż), a największymi niespodziankami tych zmagania były porażki medalistów olimpijskich. Wtedy turniej indywidualny wygrał L. Guozheng (późniejszy trener reprezentacji Chin). W sumie wystartowało 98 studentek i 107 studentów z osiemnastu państw. Barw Polski broniły: Anna Smykowska (AZS WSP Częstochowa), Patrycja Molik (AZS WSP Częstochowa), Paulina Narkiewicz (AWF Wrocław), Izabela Frączak (Uniwersytet Łódź), Michał Gołdyn (AZS Politechnika Śląska), Karol Szotek (AZS Politechnika Śląska), Dariusz Kich (AWF Gdańsk), Filip Młynarski (Politechnika Warszawska). Trenerami byli Wiesław Pięta i Zenon Pierończyk, sędzią po raz kolejny był Mirosław Seidel, a kierownikiem ekipy wiceprezes ds. sportowych ZG AZS – Witold Zimny. Polski sztab szkoleniowy zapoznał się z tendencjami światowymi (rozgrzewka ogólnorozwojowa, specjalistyczna, przedmeczowa, podanie, trening na wielość piłek, stosowane okładziny chińskie).

2.14. 2002 (4–8.09) Wrocław (Polska)

Po raz drugi Polska była gospodarzem AMS. Środowisko wrocławskie otrzymało liczne pochwały za organizację. Sportowo wypadliśmy przeciętnie, a nawet słabo. Wtedy Polki w Europie klasyfikowały się na 21 miejscu, a Polacy na 15.

²¹ Zbiory W. Pięty. W. Pięta był kierownikiem akademickiej reprezentacji Polski.

Z grona reprezentantów najkorzystniej zaprezentował się Jakub Kosowski. Do sportowej porażki przyczyniły się m.in. władze PZTS, które nie wyraziły zgody na przełożenie spotkań ekstraklasy, co w zasadniczy sposób zakłóciło bezpośredni plan przygotowań²². Kolejną znaczącą zmianą w przepisach ITTF było skrócenie setów z 21 pkt. do 11 pkt. We Wrocławiu o medale grało 67 studentek i 73 studentów z dwudziestu trzech państw. Na listach rankingowych ITTF punkty posiadało 49 zawodników.

Barw Polski bronili: Iwona Kuszaj (AWF Kraków), Marta Piłka (Akademia Pedagogiczna Kraków), Magdalena Górowska (AWF Kraków), Monika Pietkiewicz (UWM Olsztyn), Paulina Narkiewicz (AWF Wrocław), Jakub Kosowski (WSP Częstochowa), Daniel Górak (PWSZ Sulechów), Marek Prądyński (AWFiS Gdańsk), Andrzej Makowski (AWFiS Gdańsk), Łukasz Godlewski (AWFiS Gdańsk). Sztab szkoleniowy wówczas tworzyli: Jerzy Grycan (PZTS), Ziemowit Bańkosz (AZS Wrocław) oraz Stefan Dryszel (PZTS) i Wacław Suchecki (AZS Gliwice).

2.15. 2004 (1–5.09) Győr (Węgry)

Studentom stworzono optymalne warunki w okresie przygotowawczym. Wyposażono ich w sprzęt specjalistyczny, zaplanowano zgrupowanie w Rzeszowie. Trenerzy desygnowali do gry mocne zespoły oparte na zawodnikach z dużym stażem reprezentacyjnym. Jedyne medale brązowe wywalczył D. Górak. Nie wykorzystano szans medalowych. Nieoczekiwanej porażki doznano z przeciętnymi Czechami, a studentki z Tajwankami²³. Miejsca wywalczone w Győr były adekwatne do poziomu sportowego studentów. W AMŚ o trofea walczyło 18 męskich i 12 kobiecych drużyn. Polskę reprezentowali: Kinga Stefańska (WSliZ Rzeszów), Anna Smykowska (WSP Częstochowa), Magdalena Górowska (AWF Kraków), Daria Łuczakowska (AWF Wrocław), Bartosz Such (AWFiS Gdańsk), Daniel Górak (PWSZ Sulechów), Jakub Kosowski (AWF Wrocław), Karol Szotek (Politechnika Śląska). Trenerzy: Zdzisław Tolksdorf i Zbigniew Nęcek oraz Piotr Jezik, kierownikiem ekipy był W. Pięta, a przedstawicielem środowiska sędziowskiego M. Seidel.

2.16. 2006 (3–7.09) Maribor (Słowenia)

Rekordowa ilość zawodników (w odniesieniu do państw) startowała w ostatnich AMŚ: 159 tenisistów stołowych (87 mężczyzn, 72 kobiet) z 24 państw. Od 2007 r. tenis stołowy znalazł się w programie Uniwersjady (skreślono go ze statusu AMŚ). Dobrze zaprezentowali się polscy studenci, którzy nawiązali równą walkę z zawodnikami azjatyckimi²⁴ i byli bardzo blisko strefy medalowej. W re-

²² Relacja ustna Stefana Dryszla, trenera reprezentacji Polski.

²³ „Akademicki Przegląd Sportowy” 2004, nr 9.

²⁴ Zbiory W. Pięty.

prezentacji Polski występowała czołówka polskiego rankingu krajowego: Daria Łuczakowska (AWF Wrocław), Agata Pastor (AJD Częstochowa), Anna Janta-Lipińska (AE Kraków), Renata Krawczyk (AWF Gdańsk), Paweł Chmiel (PWSP Warszawa), Filip Szymański (AWFiS Gdańsk), Tomasz Lewandowski (AWFiS Gdańsk), Maciej Pietkiewicz (WSWF Sopot). Trenerami byli: Zdzisław Tolksdorf i Tadeusz Czulno.

Tabela 1. Zestawienie statystyczne zdobytych przez reprezentantów Polski medali w AMŚ, z podziałem na lata i miejscowości

Lp.	Rok	Miasto	T	SW			SM			DW			DM			M		
				1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
1	1973	Hanover																
2	1976	Hajfa	Polacy nie startowali															
3	1980	Middlesbrough	XX			X	X						X				X	
4	1982	Fortaleza	Polacy nie startowali															
5	1984	Gdańsk	X						X						X			
6	1987	Sofia													X			
7	1988	nie odbyły się																
8	1990	Szekszard																
9	1992	Lyon																
10	1994	Charleroi	X				X						X					
11	1996	Geelong																
12	1998	Sofia	X								X	X		X				
13	2000	Szanghaj																
14	2002	Wrocław																
15	2004	Győr						X										
16	2006	Maribor																
		Razem	5			1	1	1	2				1	3		3	1	

Legenda

T – turniej drużynowy

M – mężczyźni

K – kobiety

SW – gra pojedyncza kobiet

SM – gra pojedyncza mężczyzn

DW – gra podwójna kobiet

DM – gra podwójna mężczyzn

M – gra mieszana

Źródło: Zbiory W. Pięty, „Akademicki Przegląd Sportowy” (1984–2006), „Bulletin FISU” (1992–2006).

Akademickie Mistrzostwa Świata organizacyjnie i sportowo się sprawdziły i przeszły do historii sportu akademickiego. Ich zaleta polegała na tym, że graли

w nich medaliści igrzysk olimpijskich, mistrzostw świata i Europy. Dla państw, w których dotychczas nie było tradycji tej gry stworzono jedyną szansę treningu sportowego i prawdziwej gry z najlepszymi na świecie (dotyczyło to głównie studentów z Ameryki Południowej i Afryki). Systematycznie zwiększała się liczba uczestników i poziomu sportowego. Otwarcie i zakończenie odbywało się według ustalonego ceremoniału zatwierdzonego przez FISU. W okresie 25 lat przeprowadzono ich szesnaście, dwa z nich zorganizowano w Polsce. Osiemnaście medali, w tym sześć złotych, to raczej średni dorobek polskiego tenisa stołowego. Większość reprezentantów Polski (uczestników mistrzostw) po zakończeniu kariery sportowej wykonywało bądź kontynuuje pracę szkoleniową z kadrami narodowymi Polski, Austrii czy Portugalii. Ten sam problem dotyczył również m.in. Niemiec, Chin. Mistrzostwa te znacząco wzbogacały międzynarodowy kalendarz sportowy i okazały się dobrym poligonem doświadczalnym dla szkoleniowców, a przede wszystkim dla zawodników. Były też okazją do integracji i poznania warunków socjalno-bytowych (ze szczególnym uwzględnieniem bazy sportowej) uczelni azjatyckich i europejskich. Podczas nich testowano zmiany w przepisach (większa piłeczka pingpongowa, gra do jedenastu punktów). Najwięcej pingpongistów – uczestników mistrzostw studiowało w Akademii Wychowania Fizycznego w Gdańsku, Wyższej Szkole Pedagogicznej, a następnie Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Politechnice Śląskiej i AWF Wrocław.

Tabela 1 przedstawia dorobek medalowy osiągnięty w kolejnych AMŚ w latach 1973–2006 z podziałem na konkurencje. Najsilniejszą konkurencją była gra podwójna mężczyzn, w której wywalczono siedem medali, w tym trzy złote. Studentki zdobyły trzy, a studenci czternaście medali.

3. Sprawa obiektowa o kryptonimie „Ping-Pong”

Mistrzostwa świata, które odbyły się w Gdańsku w dniach 2–10 września 1984 r. zostały zabezpieczone operacyjnie przez Wojewódzki Urząd Spraw Wewnętrznych w Gdańsku, któremu nadano kryptonim „Ping-Pong”²⁵. W archiwach Instytutu Pamięci Narodowej jest to jedyna sprawa, która dotyczy imprezy sportowej związanej z tenisem stołowym. Naczelnik Wydziału IX Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych otrzymał w dniu 14.07.1984 r. informację sygnałną²⁶, w której wyrażono obawę konfliktu między poszczególnymi pań-

²⁵ Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów w Gdańsku, sygn. IPN Gd 003/173/DVD. Tytuł jednostki archiwalnej: Sprawa obiektowa o kryptonimie „Ping-Pong”, numer ewidencyjny 49658 dot. V Akademickich Mistrzostw Świata w tenisie stołowym odbywających się w Gdańsku w dniach 2–10 września 1984 r.

²⁶ M. Węgliński, *Aparat Bezpieczeństwa w województwie gdańskim 1945–1990*, Gdańsk 2010, s. 314. Naczelnikiem Wydziału III-1 WUSW Gdańsk (rozpracowywanie kół naukowych) był

stwami, a szczególnie dotyczyło to państw arabskich i Izraela (państwa te są w konflikcie etnicznym, religijnym i terytorialnym od 1948 r.), oraz dwóch Korei (trwający konflikt zbrojny od 1950 r.).

3.1. Organizacja

Mistrzostwa odbyły się na obiekcie Akademii Wychowania Fizycznego w Gdańsku (w sali gimnastycznej typu „Pilawa”, wzorem z NRD, w której ustawiono dziesięć stołów, a salę nr 8 z czterema stołami przeznaczono do rozgrzewki). Dzień wcześniej salę udekorowano flagami państw uczestniczących w mistrzostwach oraz flagami AZS i FISU. Przedstawiciele państw socjalistycznych i arabskich nie zaakceptowali flagi z Korei Płd. i Izraela, dodatkowo na hali brakowało flagi syryjskiej. Po konsultacji z wydziałem propagandy Komitetu Centralnego PZPR postanowiono zdjąć wszystkie krajowe flagi, a pozostawiono tylko flagi AZS i FISU. Przygotowano specjalną mapę logistyczną z salami do gry, hotelami, bufetami, parkingami, klubem studenckim, ambulatorium, pływalnia i sauną. Posiłki dla uczestników wydawano w stołówce AWF.

Drugim istotnym elementem bojkotu mistrzostw było zakwaterowanie uczestników w Hotelu Ośrodku Przygotowań Olimpijskich (OPO, znajdującym się na terenie AWF Gdańsk) ekip z Izraela, Algierii, Libanu, Syrii, Nigerii i Kuby (mało znaczących sportowo drużyn), co było nie do zaakceptowania przez państwa arabskie. Organizatorzy postanowili przenieść sportowców żydowskich w inne miejsce zakwaterowania, a tym samym wyciszyć problem. Ta decyzja także nie rozwiązała problemu. Sytuację rozwiązali sami Izraelczycy, którzy ostatecznie do Gdańska nie przybyli. Po rozwiązaniu spraw politycznych przystąpiono do zawodów sportowych.

3.2. Uczestnicy i organizatorzy mistrzostw

Wstępne zgłoszenie do mistrzostw przysłało 28 państw (Algieria, Australia, Brazylia, Bułgaria, Chiny, Czechosłowacja, Finlandia, Francja, Holandia, Izrael, Japonia, Jugosławia, Kanada, Korea Płd., Kuba, Liban, Libia, Nigeria, Polska, RFN, Stany Zjednoczone, Syria, Szwajcaria, Wenezuela, Węgry, Wielka Brytania, Włochy, Związek Radziecki) z 210 uczestnikami. Wśród zgłoszonych byli uczestnicy seniorskich mistrzostw świata. Udział potwierdzili także przedstawiciele Światowej Federacji Sportu Akademickiego (FISU): Sylvio Coelho Lopes z Brazylii (Komitet Wykonawczy FISU), Riste Nieminen z Finlandii (komisja kontroli FISU), Norbert Wolf z RFN (komisja techniczna FISU), Zygmunt Przybylski (komisja medyczna FISU). Zaproszono 40 sędziów, w tym 25 o klasie

pplk MO Ryszard Sadz, były absolwent WSWF Poznań, zwolniony ze służby w 1986 r. W tym czasie funkcję z-cy szefa WUSW Gdańsk pełnił pplk mgr Zenon Sosnowski, członek zarządu GKS Wybrzeże, absolwent prawa Uniwersytetu Gdańskiego. Informację z AMŚ do przełożonych pisał st. inspektor sekcji IX-2 Wydział III por. Janusz Berezowski.

międzynarodowej i około 6–8 z zagranicy. Sędziowie zamieszkali w Sopocie w domu studenckim (DS) nr 7, a pochodzący z Trójmiasta nocowali we własnych mieszkaniach. Zawodnicy, trenerzy, zaproszeni goście i organizatorzy otrzymali karty akredytacyjne (z fotografią).

Komitet organizacyjny (19 osób) tworzyli: Mieczysław Cygan – wojewoda gdański, dr Zbigniew Mroczyński, Adam Goliger, Mirosław Seidel, Waldemar Kropiowski, dr Ryszard Weisbrodt (prezes OZTS w Gdańsku), Bogusław Anuszewski (sędzia główny), Janusz Konieczny, Zbigniew Pers (z-cy sędziego głównego), Czesław Jurkiewicz (kierownik komisji organizacyjnej), Marek Koszewski (odpowiedzialny za transport), Jerzy Witkowski (odpowiedzialny za przygotowanie obiektów do mistrzostw), Ryszard Malec (komisja obsługi ekip zagranicznych), Zbigniew Langenfeld (kierownik komisji propagandowej), Andrzej Mielczarek i Włodzimierz Amerski oraz Małgorzata Socha i Jan Sawicki z Zarządu Środowiskowego AZS Gdańsk (centrum prasowe), Tadeusz Grochowski i Tadeusz Karasek (komisja finansowa), Irena Lisewska (komisja medyczna)²⁷. Przedstawicielami ZG AZS byli Leszek Maria Roupert – prezes, Bogdan Kołodziejek i Zygmunt Olesiewicz (wiceprezesa), Jerzy Skorowski – sekretarz generalny, Janusz Hołozubiec – kierownik działu sportu. Polski Związek Tenisa Stołowego reprezentowali Jerzy Dachowski – prezes²⁸, Marek Cybulko – sekretarz generalny, Aleksander Mielewczyk (członek zarządu) i Elżbieta Madejska (wydział szkolenia PZTS).

Ważną rolę odgrywali tłumacze (przewodnicy) ekip sportowych uczestniczących w AMŚ w liczbie 20 (studenci AWF, Politechniki Gdańskiej, Uniwersytetu Gdańskiego, Liceum Ogólnokształcącego, Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych – język angielski, niemiecki, francuski), Uniwersytetu Warszawskiego (japoński), w gronie tłumaczy – opiekunów był dzisiejszy JM Rektor AWFis prof. Waldemar Moska (opiekował się reprezentacją Chin). Za zorganizowanie służby porządkowej odpowiedzialne były władze AZS AWF (ich stanowiska znajdowały się przy wszystkich czynnych wejściach na obiekty AWF).

3.3. Program mistrzostw i imprezy towarzyszące

Zmagania zaplanowano na 9 dni: na dzień pierwszy przewidziano trening, a w dniach 2–9 września zawody (eliminacje i finały turnieju drużynowego oraz indywidualnego). Studentki rywalizowały w czterech grupach A (czterozespołowa), B (pięciozespołowa), C (czterozespołowa), D (pięciozespołowa). Studenci rywalizowali w czterech grupach sześćzespołowych. Dwie najlepsze drużyny

²⁷ Zbiory W. Pięty. Oficjalny informator V AMŚ w tenisie stołowym (1984). W. Pięta w Gdańsku uczestniczył jako szkoleniowiec w warsztatach organizowanych przez ZG AZS.

²⁸ Prezes PZTS – J. Dachowski podczas IMP w Gliwicach (1975 r.) i spotkania z władzami Politechniki Śląskiej wystąpił z inicjatywą organizacji AMŚ w Polsce. Pierwotnie miejsce rozgrywek mistrzostw planowano na Gliwice.

z grup kwalifikowały się do systemu pucharowego. 2 września o godz. 15.00 odbyła się ceremonia otwarcia, natomiast 9 września – po południowych finałach – około godz. 20.00 uroczyste zakończenie, poprzedzone wręczeniem medali.

Po zakończeniu turnieju drużynowego, w środę (5 września) przewidziano dzień wolny. W tym dniu Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Oddział Gdańsk zaproponowało uczestnikom zwiedzanie miasta. Kierowników ekip zaprosił do Ratusza Staromiejskiego Prezydent Miasta Gdańska. W godzinach wieczornych w zajeździe „Burczybas” (na trasie Gdańsk–Kartuzy) odbył się okolicznościowy bankiet. Wszystkie te przedsięwzięcia były zabezpieczone przez pracowników aparatu bezpieczeństwa WUSW Gdańsk. Codziennie w godz. 20.00–24.00 w Klubie Studenckim AWF Gdańsk „Trops” organizowano dyskoteki (podkreślono, że bezalkoholowe)²⁹.

3.4. Zabezpieczenie mistrzostw

AMŚ ze względów proceduralnych zostały objęte zabezpieczeniem operacyjnym i nazwane kryptonimem „Ping-Pong” przez Wydział Urzędu Spraw Wewnętrznych w Gdańsku. Bezpośredni nadzór sprawował Naczelnik Wydziału IX Departamentu III Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Drogą służbową Naczelnik Wydziału III WUSW w Gdańsku skierował wniosek do Zastępcy Szefa WUSW w Gdańsku z prośbą o wszczęcie sprawy obiektowej pod kryptonimem „Ping-Pong”³⁰.

Celem sprawy obiektowej „Ping-Pong” było wykrywanie, rozpoznanie, zapobieganie. Szczegółowy plan prac Służby Bezpieczeństwa dotyczył inwigilacji zawodników, sędziów, trenerów, kierowników ekip, komitetu organizacyjnego oraz osób postronnych.

Wydzielono kilka segmentów obserwacji, a dotyczyły one:

- zakłócania porządku na terenie Akademii Wychowania Fizycznego, hotelu OPO, w trójmieście,
- rozpowszechniania ulotek i malowania wrogich haseł na terenie Akademii Wychowania Fizycznego,
- docierania do uczestników mistrzostw przez osoby znane z działalności antysocjalistycznych,
- wywoływania konfliktów politycznych pomiędzy członkami ekip uczestniczących, a w szczególności Izrael–państwa arabskie, Francja–Algieria, państwa socjalistyczne–Korea Płd.,
- podejmowania nielegalnego handlu walutami,

²⁹ Innego zdania jest Jan Sawicki, który twierdzi, że na czas mistrzostw otrzymali, przy wsparciu KW PZPR, przydział piwa (7 gatunków) oraz wędlin. Nadmieniał, że z wydzielonego przydziału papieru udało im skserować 4 egzemplarze „Archipelagu Gułag” Aleksandra Solżenicyna.

³⁰ Wniosek o wszczęcie sprawy obiektowej „Ping-Pong” z dnia 25.08.1984r. (zatwierdzony przez WUSW w Gdańsku).

- oferowania usług seksualnych,
- penetracji terenu mistrzostw przez środowiska kryminalne.

Przed samymi mistrzostwami Służba Bezpieczeństwa dokonała wykazu tajnych współpracowników, elementów podejrzanych i osób prowadzących zawody. SB w pokoju nr 320 hotelu OPO oraz w Domu Studenckim AWF zakwaterowała swych pracowników.

Przed mistrzostwami i w czasie ich trwania prowadzono czynności operacyjno-zabezpieczające, które polegały na spotkaniach z osobowymi źródłami uplasowanymi w środowisku opozycji, spotkaniach z organizatorami mistrzostw celem właściwego zabezpieczenia przebiegu przez służby porządkowe AZS AWF, jak również wyczulenie ich na wszelkie próby zakłóceń oraz wskazanie sposobów ich neutralizacji, ciągłe wewnętrzne, operacyjne zabezpieczenie obiektów (sala treningów, gier i zakwaterowania pingpongistów, nawiązania ścisłego współdziałania z pionem Milicji Obywatelskiej w zakresie eliminowania zagrożeń, takich jak: przestępstwa dewizowe (Wydział PG WUSW Gdańsk), przestępstwa przeciwko obyczajowości (Wydział Kryminalny WUSW Gdańsk), przestępstwa pospolite (MUSW – Komisariat V Gdańsk-Oliwa), ciągłe operacyjne zabezpieczenie imprez zorganizowanych dla uczestników poza obiektami AWF Gdańsk. Wskazano realizatorów tych przedsięwzięć i termin (por. J. Berezowski, ppor. K. Jackiewicz, mł. chor. M. Rożnowski, por. T. Rumowski).

Czynności organizacyjne dotyczyły: zorganizowania wydzielonego pokoju z telefonem miejskim w części zamieszkałej przez uczestników (dla grup operacyjnych), uzyskania 6 kart akredytacyjnych dla pracowników ochraniających zawody, nawiązania współpracy z wydziałami, ustalenie jednolitego sprawnego systemu informacyjnego dla wszystkich osób biorących udział w zabezpieczeniu imprezy. Wyznaczono też odpowiedzialnego st. inspektora sekcji X Wydziału III i koordynatora Naczelnika Wydziału II WUSW odpowiedzialnego za sprawną realizację niniejszego planu operacyjnego. Włączono również Naczelnika Wydziału II i V WUSW Gdańsk oraz Naczelnika Wydziału Prewencji i Przestępstw Gospodarczych. Wszystkie informacje przekazywano do Naczelnika Wydziału IX Departamentu III Ministra Spraw Wewnętrznych. Dziewięć pism informacyjnych (tajne) do tego wydziału wysłano w dniach 30.08., 31.08., 3.09., 6.09., 7.09., 8.09. 1984 r. Komunikowano, że w ramach rozpoznania operacyjnego rozwiązano dwa incydenty polityczne:

- 29.08.1984 r. – decyzją Sekretarza Generalnego ZG AZS odstąpiono od wywieszania flagi Korei Płd. – po konsultacji z KC PZPR (mówi się, że ten incydent może skutkować sankcjami w Igrzyskach Olimpijskich w Seulu),
- 29.08.1984 r. – przedstawiciel Syrii zwrócił się o zmianę miejsca zakwaterowania (pierwotne zakwaterowanie zaplanowano w tym samym obiekcie, w którym mieszkali Izraelczycy), prośba spełniona,
- 30.08.1984 r. – na posiedzeniu Komitetu Organizacyjnego mistrzostw podjęto decyzję o wywieszaniu wszystkich państwowych flag – w przypadku pi-

- semnej decyzji KC PZPR o niewywieszaniu flagi Korei Płd. organizatorzy wywieszają tylko flagi AZS i FISU,
- 30.08.1984 – ponownie interweniował przedstawiciel Syrii z powody braku jego flagi (flaga będzie wywieszona w dniu jutrzejszym),
 - na odprawie technicznej (2.09.) doszło do drobnego incydentu, przedstawiciele Syrii i Libii oświadczyli, że w przypadku przybycia Izraela zostaną wycofane wszystkie ekipy państw arabskich. Informacja o nieprzybyciu na AMS Algierii, Nigerii, Kuby i Izraela uspokoiło zaistniałą sytuację,
 - 4.09. – odnotowano próby nielegalnego handlu walutami,
 - 4.09. – o godz. 19.00 doszło do spotkania z przywódcą NSZZ „Solidarność” Lechem Wałęsą (w jego mieszkaniu) dziennikarzy zachodnich i reprezentacji Francji (inspiratorem ściągnięcia na to spotkanie Francji byli: figurant sprawy operacyjnej kryptonim „Kobra”, sygnatariusz deklaracji ideowej Ruchu Młodej Polski (RMP) – Andrzej Słomiński oraz działacz Sławomir Rybicki z Ruchu Młodej Polski³¹).
 - 5.09. – odbyło się spotkanie w Ratuszu Staromiejskim (nie zanotowano incydentów),
 - 6.09 – pingpongista fiński (który oddalił się od miejsca zakwaterowania i był pod wpływem alkoholu) został pobity (pęknięcie nasady nosa) i okradziony przez dwóch nieznanymi sprawców,
 - 7.09 – zatrzymano dwie osoby handlujące obcymi walutami (byli już usuwani z terenu uczelni).

WUSW w Gdańsku korzystał z usług jednego tajnego współpracownika (Pasek), trzech kontaktów specjalnych (RM, AG, JM) i jednego kontaktu operacyjnego (Wiarus). W celu zaniechania handlu walutami przez uczestników mistrzostw Biuro Turystyczne „Orbis” Sopot w kasie AWF tymczasowo zorganizowała wymianę walut. Służba Bezpieczeństwa delegowała swoich przedstawicieli na spotkanie oficjeli w zajezdzie „Bureczybar”.

Sprawę obiektową kryptonim „Ping-Pong” nr rej. 49658 zakończono wnioskiem podpisanym przez Naczelnika Wydziału III WUSW w Gdańsku w dniu 12.09.1984 r. Dokumenty obiektowe kryptonim „Ping-Pong” były wypożyczone J. Babczyńskiemu – kierownikowi sekcji WUSW w okresie: 16.09.1985–2.07.1986³².

³¹ Ruch Młodej Polski utworzony został w lipcu 1979 przez środowisko niektórych młodszych uczestników Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela, częściowo w reakcji na kryzys organizacyjny i personalny w ROPCiO. Planowane na 25–26 lipca w Hucie Kalnej spotkanie założycielskie zostało uniemożliwione przez Służbę Bezpieczeństwa, która zatrzymała większość uczestników. O powołaniu Ruchu poinformowano pod koniec lipca 1979, antydatując komunikat z tym związany na 19 lipca 1979 r. Deklarację założycielską RMP ogłoszono 18 sierpnia 1979 r. Z RMP związani byli Sławomir Rybicki i Andrzej Słomiński.

³² Karta udostępnienia – wypożyczenia akt (III Wydział WUSW Gdańsk) podpisana przez Naczelnika Wydziału III kpt. mgr. Leona Stańczyka.

Zakończenie

Tenis stołowy jest zaliczany do znaczących dyscyplin sportowych w środowisku akademickim, a potwierdzeniem tego jest liczba studentów biorących udział w zajęciach dydaktycznych oraz we współzawodnictwie sportowym – ogólnopolskim i międzynarodowym. Akademickie Mistrzostwa Świata odegrały ważną rolę w integracji studentów, głównie Europy i Azji (doskonalenie języka angielskiego, poznawanie historii krajów-gospodarzy, tradycji i zwyczajów oraz kultury).

Sukcesy sportowe osiągnięte w AMŚ (ósma dekada XX w.) były początkiem rozwoju światowych karier sportowych A. Grubby i L. Kucharskiego. Szkoleniowcy wywodzący się z pionu akademickiego za sprawą AMŚ mieli możliwość zapoznania się ze światowymi tendencjami w rozwoju tenisa stołowego. Rywalizacja sportowa okazała się dla studentów-zawodników ważnym elementem w przyszłym szkoleniu sportowym (metody treningowe, taktyka meczowa, doskonalenie podania, gry ze stylem piórkowym). Wielu z nich kontynuowało kariery szkoleniowe na etatach Polskiego Związku Tenisa Stołowego.

Zabezpieczenie operacyjne SB nie miało istotnego wpływu na organizację, atmosferę i bezpieczeństwo uczestników AMŚ w Gdańsku. O próbach zakłócenia ich informowano Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Podczas AMŚ w Gdańsku nie odnotowano akcentów społeczno-politycznych (ulotki, plakaty, wystąpienia, manifestacje).

Konflikty polityczne pomiędzy państwami arabskimi a Izraelem nie zostały przeniesione do sali rozgrywkowej. Znaczące decyzje w sporach politycznych podejmował Komitet Centralny PZPR. Najwięcej prób zakłócenia mistrzostw było ze strony Syrii (bardzo słabej ekipy pod względem umiejętności sportowych).

Bibliografia

1. Źródła archiwalne

Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku (IPN GD 003/173).
— Sprawa obiektowa Kryptonim „Ping-Pong” nr ewidencyjny 49658, st. sygn 193/IV.

2. Źródła ogłoszone drukiem

Informatory, programy

V Akademickie Mistrzostw Świata w tenisie stołowym, Gdańsk 1984.
Programme Erste Tischtennis Weltmeisterschaft der Studenten, 20 bis 25 Februar 1973, FISU, ADH 1973.
XV Krajowy Zjazd Akademickiego Związku Sportowego. Materiały sprawozdawcze za lata 1992–1993, Warszawa 1993.

Program 85. Indywidualnych Mistrzostw Polski Seniorów w tenisie stołowym, Częstochowa 3–5.03.2017.

Czasopisma

- „Akademicki Przegląd Sportowy” 2004, 2006.
- „Bulletin FISU” 1973, 1980, 1988, 1997.
- „Deutsch Tisch Tennis Sport” 1971.
- „Kwartalnik Historyczny” 2014.
- „Przegląd Sportowy” 1973–2006.
- „Sport” 1973–2006.
- „Gazeta Wyborcza” 1998.

3. Relacje ustne

Bilski Władysław – trener akademickiej reprezentacji Polski kobiet.

Ciołkosz Jerzy – zawodnik AMŚ w tenisie stołowym.

Dachowski Jerzy – prezes Polskiego Związku Tenisa Stołowego.

Dryszel Stefan – trener kadry Polski mężczyzn.

Giersz Adam – trener akademickiej reprezentacji Polski mężczyzn.

Januszyk Anna – zawodniczka AMŚ w tenisie stołowym.

Sawicki Jan – pracownik ZŚ AZS Gdańsk, odpowiedzialny za biuro prasowe mistrzostw.

Wieloch Piotr – zawodnik AŚ w tenisie stołowym.

Wolf Norbert – delegat ITTF.

4. Literatura

Gaj J, Hądzelek K., *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*, Poznań 1997.

Godlewski P., *Sport w Polsce na tle politycznej rzeczywistości lat 1944–1956*, Poznań 2006.

Hanusz H., *Akademicki Związek Sportowy w Polsce Ludowej*, Poznań 2014.

Hanusz H., Korpak B., *100 lat Akademickiego Związku Sportowego*, Warszawa 2014.

Korpak B., *Akademicki Związek Sportowy w Trzeciej Rzeczypospolitej*, Poznań 2014.

Majchrzak G., *Smutni panowie na olimpijskim szlaku. Inwigilacja polskich olimpijczyków przez służbę bezpieczeństwa*, Warszawa 2016.

Pasko A., *Sport wyczynowy w polityce państwa 1944–1989*, Kraków 2012.

Polonsky A., *Dzieje Żydów w Polsce i Rosji*, Warszawa 2014.

Pięta W., *Kronika osiągnięć sportowych studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie w latach 1973–1993*, Częstochowa 1993.

Pięta W., Pięta P., Pięta B., *Księga Jubileuszowa AZS Częstochowa*, Częstochowa 2000.

Pięta W., *Akademicki Związek Sportowy w Częstochowie w latach 1945–2000*, Częstochowa 2007.

Pięta W., *Z dziejów sportu akademickiego – tenis stołowy (1928–2008)*, Łódź 2010.

Stefanik R., *Sportowcy w kolumnie marszowej. Organizacja socjalistycznej kultury fizycznej w Szczecinie w latach 1945–1961*, Szczecin – Warszawa 2018.

Szkiela W., Tuszyński B., Weiss Z., *Pół wieku Akademickiego Związku Sportowego*, Warszawa 1962.

Wolsza T., *Ze sportem za pan brat, ze sportem na bakier. Pasje sportowe elit politycznych w dwudziestoleciu międzywojennym i w pierwszych latach Polski Ludowe*, Warszawa 2018.

Zychowicz P., *Żydzi*, Poznań 2018.

Deklaracja braku konfliktu interesów

Autor deklaruje brak potencjalnych konfliktów interesów w odniesieniu do badań, autorstwa i/lub publikacji artykułu *Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)*.

Finansowanie

Autor nie otrzymał żadnego wsparcia finansowego w zakresie badań, autorstwa i/lub publikacji artykułu *Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)*.

Declaration of Conflicting Interests

The author declared no potential conflicts of interests with respect to the research, authorship, and/or publication of the article *Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)*.

Funding

The author received no financial support for the research, authorship, and/or publication of the article *Tenis stołowy w Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (Akademickie Mistrzostwa Świata)*.
